

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 116/05-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. apríla 2005 predbežne prerokoval sťažnosť P. G., bytom V., Z. K., bytom B., L. K., bytom V., M. Š., bytom V., B. K., bytom V. a Z. J., bytom S., zastúpených advokátom JUDr. B. S., B., ktorou namietali porušenie čl. 12 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 76 Cb 147/99 z 11. októbra 2002 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Obo 16/03 z 24. marca 2004, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. G., Z. K., L. K., M. Š., B. K. a Z. J. odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. augusta 2004 doručená sťažnosť P. G., Z. K., L. K., M. G., M. Š., B. K. a Z. J. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie čl. 12 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 76 Cb 147/99 z 11. októbra 2002 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Obo 16/03 z 24. marca 2004.

Skutkový stav, ktorý viedol k podaniu sťažnosti ústavnému súdu, je v sťažnosti opísaný od 12. septembra 1995, keď bola sťažovateľom na základe ich písomných žiadostí vydaná pôda Roľníckym družstvom V. (ďalej len „roľnícke družstvo“) s tým, že ostatný majetok pozostávajúci z ich majetkových podielov a vneseného majetku im bude vydaný do 90 dní. Medzičasom však bol na majetok roľníckeho družstva vyhlásený konkurz, v dôsledku čoho sťažovatelia požiadali o vydanie ich majetku „... *správcu konkurznej podstaty a dozorujúceho sudcu*“.

Keďže ich majetok im vydaný nebol, podali krajskému súdu incidenčnú žalobu, ktorou sa domáhali vylúčenia ich majetku z konkurznej podstaty úpadcu. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 76 Cb 147/99 z 9. apríla 1999 žalobu sťažovateľov zamietol. Proti tomuto rozsudku podali sťažovatelia odvolanie, na základe ktorého ho najvyšší súd uznesením sp. zn. 6 Obo 29/01 z 20. decembra 2001 zrušil a vrátil mu vec na nové konanie. Krajský súd v novom konaní skúmal, či sťažovatelia uplatnili svoj nárok podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pôde“) a či ich majetok bol neoprávnene zahrnutý do konkurznej podstaty úpadcu. Krajský súd zistil, že všetci sťažovatelia prihlásili svoje pohľadávky do konkurzu, správca konkurznej podstaty ich nároky uznal a zaradil ich podľa zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení účinnom v relevantnom čase (ďalej len „ZKV“) do tretej triedy pre účely rozvrhu. Napriek tejto skutočnosti sťažovatelia požiadali v stanovenej lehote konkurzný súd o vylúčenie nimi uplatnených pohľadávok z konkurzu podľa § 19 ZKV. Podľa ďalšieho zistenia krajského súdu sťažovatelia uplatnili svoje nároky na základe rozhodnutia úpadcu a výška ich majetkových podielov bola vypočítaná v súlade s § 2 zák. č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách v znení neskorších predpisov (ďalej len „transformačný zákon“) a vzhľadom na to v ich prípade nejde o nároky podľa zákona o pôde. Na základe toho krajský súd dospel k záveru, že majetkový podiel sťažovateľov tvorí súčasť majetkovej podstaty úpadcu, a preto ho nie je možné vylúčiť z konkurznej podstaty. Z uvedeného krajský súd ďalej vyvodil, že nárok na vyplatenie pohľadávok sťažovateľov predstavujúci podiel na majetku úpadcu im vznikne až po skončení konkurzu, keď dôjde k uspokojeniu všetkých pohľadávok veriteľov uplatnených v konkurze podľa rozvrhového uznesenia, a v nadväznosti na uvedené žalobu sťažovateľov zamietol.

Proti citovanému rozsudku krajského súdu sa sťažovatelia opäť odvolali. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 6 Obo 16/03 z 24. marca 2004 napadnutý rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil. Svoje rozhodnutie odôvodnil najmä tým, že v predmetnom prípade ide o majetkové podiely vypočítané úpadcom podľa § 17 transformačného zákona

na základe schváleného transformačného projektu. Vychádzal tiež z toho, že majetkové podiely vyčíslené vo finančnom objeme neboli sťažovateľom vydané v zmysle § 13 ods. 2 transformačného zákona a ani vo forme podielnických listov postupom podľa § 17b tohto zákona. Konštatoval, že sťažovatelia sa domáhajú nároku podľa § 68 ods. 1 ZKV, v zmysle ktorého sa veci, ktoré majú byť vydané oprávneným osobám podľa zákonov upravujúcich zmiernenie niektorých majetkových krív, zahrňujú do podstaty len vtedy, ak neboli v zákonom ustanovených lehotách uplatnené alebo boli zamietnuté. Za rozhodujúce považoval najvyšší súd to, že *„Predmetné majetkové podiely vyjadrené vo finančnom objeme sú dlhom úpadcu a nie je to majetok podstaty, a preto sa nejedná o vydanie veci z podstaty (§ 68 ods. 1 ZKV). Je nesporné, že navrhovatelia sú nositelia pohľadávok na náhradu podľa osobitných predpisov (zák. č. 42/92 Zb.) a sú prednostnými veriteľmi [§ 32 ods. 2 písm. a) ZKV] s poukazom na § 68 ods. 2 ZKV. Navrhovatelia si však takýto nárok v zmysle uvedených ustanovení neuplatnili, a preto o tom súd nemohol rozhodovať“*.

Sťažovatelia sa nestotožňujú s namietanými rozhodnutiami prvostupňového a odvolacieho súdu, ktoré si podľa nich *„... zákonnosť vysvetľujú po svojom a nerešpektujú právny stav, ktorý tu bol a je“*.

Poukazujú najmä na to, že oba súdy *„... nesprávne prekvalifikovali požadovaný majetok len na majetkové podiely, a preto nesprávne rozhodli, že majetky ako také nespĺňajú náležitosti ust. § 19 ods. 2 a § 68 ods. 1 Zák. č. 328/91 Zb. - ZKV“*.

Ďalej tvrdia, že ako krajský súd, tak aj najvyšší súd napriek oznámeniu *„... výšky našich majetkov ako formu inventára, a aj samotnú čiastku nášho majetkového podielu“* tieto dva pojmy nerozlíšili a ich zlúčenie nezdôvodnili. Zdôrazňujú tiež, že ich majetok bol uznaný a ako taký mal byť vydaný, že vnesené veci sa nikdy nestali majetkom úpadcu a aj keď majetkové podiely tvoria základný podiel na majetku družstva, podľa platného právneho stavu *„... sa pre určenie majetkového podielu nezapočítavajú...“*. V nadväznosti na uvedené sa považujú za oprávnené osoby, a teda vlastníkov ostatného majetku užívaného družstvom. Nesúhlasia ani s názorom, že ako oprávnené osoby sa stali veriteľmi v konkurze, pretože konkurz sa nemôže týkať majetku, ktorý úpadcovi nikdy nepatrilo.

Keďže sťažovatelia nepripojili k ich sťažnosti splnomocnenie pre advokáta na ich zastupovanie v konaní pred ústavným súdom vyžadované v zmysle § 20 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), vyzval ich ústavný súd 10. septembra 2004 na jeho predloženie v stanovenej lehote. Na základe výzvy boli 1. októbra 2004 ústavnému súdu doručené splnomocnenia, ktorými sťažovatelia poverili zastupovaním v konaní o ich sťažnosti advokáta JUDr. B. S., B. Pokiaľ ide o sťažovateľku M. G., jej syn P. G. ústavnému súdu oznámil, že jeho matka 28. júna 2004 zomrela. Zároveň predložil potvrdenie Notárskeho úradu JUDr. F. K., podľa ktorého zo závetu zanechaného poručiiteľkou okrem iného vyplýva, že „... ostatný majetok v celosti preberá jej syn P. G., bytom V., čo značí, že aj reštitučný a iný hnutel'ný majetok (...)“.

Právny zástupca sťažovateľov na základe výzvy ústavného súdu zo 14. októbra 2004 doplnil ich pôvodnú sťažnosť a upresnil návrh na rozhodnutie vo veci samej, v zmysle ktorého sa sťažovatelia domáhajú vydania tohto nálezu:

„Rozsudkom KS v Bratislave č. k. 76 Cb 147/99 zo dňa 11. 10. 2002 a v spojení s rozsudkom NS Slovenskej republiky v Bratislave č. k. 6 Obo 16/03 zo dňa 24. marca 2004 bolo porušené právo občanov na spravodlivý súdny proces podľa Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Bolo porušené aj právo sťažovateľov – navrhovateľov garantované čl. 12, ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 141 ods. 1 Ústavy SR.

Sťažovatelia – navrhovatelia majú právo na náhradu trov právneho zastúpenia voči KS v Bratislave, ktorý je povinný tieto uhradiť na účet právneho zástupcu.“

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej

zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval na svojom neverejnom zasadnutí, pričom zisťoval, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 tohto zákona. Sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné sťažnosti alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd v rámci predbežného prerokovania odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj sťažnosť, ktorá je zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu vôbec nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím (postupom) orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namieta, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, II. ÚS 17/05).

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľov v súlade so svojou judikatúrou konštatoval, že „do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť iba vtedy, ak by ich rozhodnutia (a im predchádzajúci postup) boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré nebolo napravené ani v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov“ (I. ÚS 24/00, III. ÚS 53/02, I. ÚS 34/03).

Ústavný súd je oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania, resp. rozhodovania všeobecných súdov, t. j. či v konaní pred nimi nedošlo k porušeniu ústavnoprávnych princípov konania (čl. 46 až 50 ústavy). Táto právomoc ústavného súdu však nie je spojená so vznikom oprávnenia a povinnosti hodnotiť právne názory všeobecných súdov, ku ktorým tieto dospeli na základe výkladu a uplatňovania zákonov, ak tento výklad a použitie zákonov neporušujú uvedené ústavnoprosné princípy (II. ÚS 54/02), ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách.

Sťažovatelia predovšetkým namietajú porušenie ich práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy „Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky“.

Účelom čl. 46 ods. 1 ústavy je zaručiť prístup k súdu a rovnaké právne postavenie v konaní pred súdom každému, kto žiada o ochranu tých svojich záujmov chránených právnym poriadkom, ktoré štát zveril do právomoci orgánov súdnej moci (II. ÚS 26/96). Ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje predovšetkým prístup k súdu, pretože len v takom prípade sa vytvárajú podmienky na domáhanie sa práva na súdnu ochranu oprávnenou osobou. Súd musí mať ústavou výslovne určenú kvalitu. To znamená, že musí byť nezávislý a nestranný.

Právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neznamená nárok na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný a aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Z opačného pohľadu možno povedať, že neúspech v súdnom konaní nie je možné bez ďalšieho považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (I. ÚS 19/02, I. ÚS 50/04, I. ÚS 82/04).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že podstatou námietok sťažovateľov je odlišné právne posúdenie veci krajským súdom a najvyšším súdom (teda nesúhlas s ich interpretáciou príslušných zákonných ustanovení) oproti právnemu názoru, ktorý zastávajú sťažovatelia v ich právnej veci.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno dospieť k záveru, že by napadnuté rozsudky krajského súdu a najvyššieho súdu bolo možné považovať za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. Krajský súd, ako aj najvyšší súd v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedli skutkové zistenia, o ktoré opreli svoje rozhodnutie, akými úvahami sa spravovali pri svojom rozhodovaní, ako aj ustanovenia príslušných právnych predpisov, podľa ktorých zistený skutkový stav posúdili.

Bolo nepochybne v právomoci týchto súdov príslušné zákonné ustanovenia vyložiť a rovnako nemožno dospieť ani k záveru, že by bol ich výklad z ústavného hľadiska neospravedlňiteľný a neutržateľný.

Z napadnutých rozhodnutí súdu prvého a druhého stupňa vyplýva, že dôvody v nich uvedené sú zrozumiteľné a dostatočne logické, vychádzajúce zo skutkových okolností prípadu a relevantných procesných noriem. Rozhodnutia krajského súdu aj najvyššieho súdu nevykazujú znaky svojvôle, neobsahujú odlišné hodnotenia dôkazov a právne závery, oba súdy svoje rozhodnutia odôvodnili na základe vlastných myšlienkových postupov

a hodnotení, ktoré ústavný súd nie je oprávnený ani povinný nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04). Ústavný súd nemá za tejto situácie dôvod zasiahnuť do právneho názoru všeobecných súdov. Nie je totiž úlohou ústavného súdu vykladať zákony vo vzťahu k zásadnej otázke danej veci, ktorá spočíva v tom, ako treba právne kvalifikovať nároky, ktoré sťažovatelia pred všeobecnými súdmi uplatnili (I. ÚS 28/05).

Ústavný súd nie je taktiež zásadne oprávnený ani povinný opätovne sa venovať námietkam, ktoré sťažovatelia uplatnili v konaní pred všeobecnými súdmi, ak boli prejednané a tieto súdy o nich rozhodli.

Vzhľadom na to ústavný súd dospel k záveru, že sťažovatelia namietajú porušenie svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy takými rozhodnutiami krajského súdu a najvyššieho súdu, ktoré zjavne nemožno dávať do súvislosti s obsahom označených práv, a preto neprichádza do úvahy, aby mohli byť predmetom posudzovania ústavnosti v konaní o veci samej.

Ústavný súd vychádzajúc zo skutkových okolností, ktoré vyplynuli z predložených rozhodnutí krajského súdu a najvyššieho súdu, z právnych východísk a záverov odmietol sťažnosť sťažovateľov v časti, v ktorej namietali porušenie ich práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú a v nadväznosti na to aj v rozsahu tvrdení o porušení práv podľa čl. 12 ods. 1 ústavy.

Absencia porušenia ústavnoprávnych princípov vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecných súdov za porušenie základných práv sťažovateľov hmotnoprávneho charakteru, a preto ústavný súd odmietol sťažnosť aj v časti, v ktorej sťažovatelia namietali porušenie ich základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Ústavný súd totiž v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou (napr. II. ÚS 78/05) zastáva názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocenčné princípy vyplývajúce z l. 46 až 48

ústavy. V opačnom prípade by sa ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom toho, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy.

Sťažovatelia napokon namietli aj porušenie čl. 141 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 141 ods. 1 ústavy „V Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy“.

Podľa názoru ústavného súdu toto ustanovenie ústavy vyjadruje princíp právneho štátu, resp. určuje právny základ rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nemožno ho samostatne aplikovať (a teda ani namietat jeho porušenie) v konaní o porušení individuálnych základných práv a slobôd fyzických osôb alebo právnických osôb prostredníctvom a na základe sťažnosti pred ústavným súdom (m. m. II. ÚS 810/00).

Vzhľadom na to bolo potrebné sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. apríla 2005